

## Kainuu talvisodassa

Toinen maailmansota alkoi syyskuussa 1939 Saksan hyökkäyksellä Puolaan. Stalin ja Hitler olivat aiemmin tehneet Saksan ja Neuvostoliiton välisen hyökkäämättömyyssopimuksen. Samalla he olivat sopineet, mihin suuntaan kumpikin maa saattoi sotatoimin edetä. Suomesta tuli Neuvostoliiton kohde.

Talvisota alkoi 30. marraskuuta 1939, kun Neuvostoliiton sotajoukot ylittivät rajan Suomussalmella ja Karjalan kannaksella. Lisäksi lentokoneet pommittivat useita Suomen kaupunkeja. Täysin yllätyksenä Neuvostoliiton hyökkäys ei Suomelle tullut, mutta sen voimakkuus yllätti, eikä Suomen armeija ollut alussa tarpeeksi varustautunut.

Neuvostoliiton armeija yritti katkaista Suomen kahteen osaan Kainuun korkeudelta. Tehtävää luultiin helpoksi. Suomen armeijalla oli Kainuussa hyvin vähän sotilaita verrattuna hyökkääjään ja aluksi suomalaiset joutuivatkin perääntymään. Vihollinen ei kuitenkaan päässyt paljoakaan Suomussalmen kirkonkylää pidemmälle. Samoin Kuhmossa Neuvostoliiton maavoimat saatiin pysäytettyä ja taistelut olivat paikallaan pysyvää asemasotaa.

Neuvostoliiton Kainuuseen tuoma sotaväki oli suurilukuinen, mutta se liikkui pääosin tiestöä pitkin. Suomalaissotilaat liikkuvat puolestaan metsässä suksilla. Sodan kulun kannalta ratkaisevat taistelut käytiin Suomussalmen Raatteen tiellä tammikuun alussa 1940, kun Suomen armeija tuhosi suuren määrän Neuvostoliiton sotajoukkoja (44. Divisioona). Sotasaaliiksi saatiin muun muassa 35 hyökkäysvaunua, 50 kenttätykkiä, 250 kuorma-autoa ja yli tuhat hevosta.

Neuvostoliiton ilmavoimat pommittivat Kainuuta yrittäen tuhota muun muassa rautateitä, siltoja sekä Kuhmon ja Kajaanin keskustaa. Kajaani oli tärkeä sotajoukkojen huoltopaikka. Täällä oli muun muassa tehdas, voimalaitos, sotasairaala, kaupat ja tärkeät liikenneyhteydet. Kajaania pommitettiin talvisodan aikana 13 kertaa. Suurimmat pommitukset tapahtuivat helmikuussa 1940.

Kajaanin pommituksissa kuoli 4 henkilöä ja kaupungin keskustassa monet rakennukset tuhoutuivat. Muualla Kainuussa etenkin Suomussalmella ja Kuhmossa tuhoutui paljon rakennuksia pommituksissa ja sytytetyissä tulipaloissa.

Kajaanissa toimi yksi ilmapuolustusaluekeskuksista (IPAK), jolle kuului Kainuun ilmatilan valvonta. Keskuksessa toimi vuorokauden ympäri puhelinpäivystys, joka otti vastaan viestejä eri puolilta Kainuuta. Lotat osallistuivat merkittävästi ilmavalvontaan (tähtystystä), jota Kajaanissa tehtiin yläkaupungin palotornista ja Pöllyvaaran näkötorresta.

Talvisota kesti 105 päivää päättyen 13. maaliskuuta 1940. Rauhansopimuksessa Suomi menetti muun muassa Karjalan kannaksen, Viipurin ja Sortavalan kaupungit sekä Itä-Lapin alueita. Kainuun kohdalla raja pysyi ennallaan. Suomalaisia kaatuneita oli noin 24.000 ja heistä kainuulaisia noin 650.



## **Tehtäviä oppilaille**

1. Tutustu näyttelyn kuva-aineistoon. Millaisia havaintoja teet suomalaissotilaiden pukeutumisesta?
2. Miksi sodissa usein poltetaan rakennuksia?
3. Oliko Suomi mielestäsi voittaja vai häviäjä talvisodassa?
4. Toisessa maailmansodassa naiset eivät toimineet Suomen armeijassa sotilaina. Millaisissa tehtävissä naiset ovat voineet toimia sota-aikana?